

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича

Актуальні питання приватного та публічного права

Монографія

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2022

УДК 342+[347](477)
А 437

Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 11 від 31 жовтня 2022 року)

Наукові редактори:

Гетьманцева Ніна Дмитрівна, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Боднарук Микола Іванович, доктор юридичних наук, професор кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Процьків Наталія Миколаївна, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Рецензенти: докторка юридичних наук, професорка, заслужена юристка України, директорка навчально-наукового юридичного інституту «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» **Васильєва В.А.**;
докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету Національного авіаційного університету **Вишновецька С.В.**;
доктор юридичних наук, професор кафедри соціального права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка **Бурак В.Я.**

А 437 **Актуальні** питання приватного та публічного права : монографія / за ред. Н.Д. Гетьманцевої, М.І. Боднарука, Н.М. Процьків. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 452 с.; 4 л. фото.
ISBN 978-966-423-738-0

У монографії, з урахуванням сучасних тенденцій розвитку науки та практики, розглядаються актуальні питання, що виникають у сфері цивільного права та процесу; сімейного права; трудового права та права соціального забезпечення.

Робота розрахована на викладачів, аспірантів, студентів, практичних працівників, які цікавляться теорією сфери приватного та публічного права та практикою його застосування.

УДК 342+[347](477)

ISBN 978-966-423-738-0

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ: ЗАХИСТ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

1.1. Суть соціальної політики держави через призму трудового права	7
1.2. Протидія дискримінації у сфері праці: історико- правовий аспект	35
1.3. Система соціальних послуг в Україні: реформування, функціонування в умовах пандемії та воєнного стану.....	66
1.4. Інформаційні відносини у сфері праці крізь призму трудоправової інформації.....	117
1.5. Право людини на гідне життя: соціально-правовий аспект.....	151
1.6. Інтерес у трудовому праві.....	176

РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

2.1. Захист суб'єктивних цивільних прав сторін договору купівлі-продажу майнових прав на об'єкт будівництва.....	209
2.2. Правова природа договору: доктрина та сучасний стан розуміння.....	236
2.3. Місце принципів у регулюванні деліктних правідносин.....	262
2.4. Процесуальний режим у цивільному судочинстві.....	290
2.5. Субсидіарні зобов'язання учасників (засновників) юридичних осіб.....	316
2.6. Життєвий шлях та цивілістичні погляди Карла Фрідріха Адлера.....	372
2.7. Договірний порядок поділу спільного майна подружжя.....	396
2.8. Права дитини в сучасних умовах розвитку суспільства	427

**РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ:
ЗАХИСТ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ПРАВ ГРОМАДЯН**

1.6. ІНТЕРЕС У ТРУДОВОМУ ПРАВІ

Так історично склалося, що увага до категорії «інтерес» уперше стало виявлятися дослідниками вже на початкових етапах пізнання та визначення таких феноменів як держава та право. Тому термін «інтерес» і пов'язані з ним різні правові уявлення був узвичасний юриспруденції у другій половині XIX століття німецькими юристами. Перші науковці-дослідники надали поняттю абстрактно-теоретичну форму, чиї ідеї розуміння прав як юридично захищених інтересів вплинула не тільки на погляди відомих представників німецької юриспруденції, але і на багатьох представників української теоретико-правової думки, які також брали до уваги роль інтересів у реальному функціонуванні права та його вивченні [14].

Характеристику змісту «інтерес» варто розпочати із загальнонаукового визначення поняття. Інтерес – категорія багатоаспектна і багатогранна, дослідженню якої приділяють увагу не тільки юридичні, а й багато інших гуманітарних наук. Тому для вичерпної відповіді на запитання «що означає категорія «інтерес» в праві» треба насамперед узагальнити результати досліджень цієї проблеми у філософії, психології, соціології та економічній теорії.

Той факт, що інтерес є предметом дослідження в різних суспільних науках, свідчить насамперед про те, що ця категорія сама по собі є загальнонауковою. Однак практично кожна наука, виходячи зі своїх цілей, предмета, методу дослідження, виробила поняття категорії інтересу. Так, з точки зору вітчизняної філософської науки, інтерес (лат. «interes» - мати сенс, бути важливим) - це справжня

причина дій, подій, досягнень, за якою стоять безпосередні спонукання - думки, мотиви, ідеї, наміри тощо - у діях окремих осіб, класів, соціальних груп [40].

Під інтересом дослідники-психологи розуміють певний психічний стан людини, як спрямованість її уваги на будь-яку тематику [11]. При цьому основою для виникнення інтересу фахівці дану сферу розглядають як потребу [10]. Для представників науки психології предметом інтересу є людина як особистість, пізнавальній діяльності якої ця наука приділяє особливу увагу.

Вивчення категорії інтересу з точки зору економічної теорії ... є не психологічне явище, стан індивідуальної чи суспільної свідомості, а форма потреби в задоволенні матеріальних, об'єктивних потреб [6]. Так, Панкова Л.І. вважає, що економічний інтерес виражає раціональний вибір суб'єктом господарювання напрямку діяльності з метою отримання найбільш прозорої вигоди для відтворення свого економічного статусу та задоволення відповідних потреб, об'єктивно діючих у системі економічних відносин конкретній ситуації [24].

Соціологія ж поєднує інтерес з об'єктивним ставленням суб'єктів до явищ і предметів навколишньої дійсності, що визначається місцем знаходження цих суб'єктів і включає їх соціальні потреби та способи їх задоволення, або визнає інтерес як властивість тієї чи іншої соціальної спільноти (класу, нації, професійної чи демографічної групи) тощо), яка найбільше впливає на соціально-політичну поведінку цієї спільноти, визначає її найважливішу суспільно значущу діяльність [9].

Незважаючи на очевидну різницю в підходах науковців до визначення суті інтересу, існує спільний посил, який пов'язує наведені погляди, – розгляд інтересу

через потребу. Однак не видається доречним визначати інтерес просто як усвідомлену потребу, яка, по суті, зводить до ототожнення даних категорій. Багато учених-юристів указують, що суть інтересу полягає в є усвідомленні необхідності задоволення потреби, а не сама потреба та її усвідомлення [11]. У цьому випадку змішуються поняття інтересу та його призначення, оскільки усвідомлення необхідності задоволення потреби спрямовує інтерес до результатів цього задоволення. Отже, «інтерес - це цілеспрямоване ставлення людини до будь-якого об'єкта його потреби. Інтерес залежить від умов буття даної людини, відображає необхідні для його життя предмети навколишнього середовища. Тому «інтерес» потрібно розглядати через необхідність та потребу.

Тим не менш, варто зосередити увагу на категорії «заінтересованість» яка серед наукових праць охопила мізерну кількість уваги та залежить від умов відношення людини до об'єкта потреби в порівнянні до категорії «інтерес». Варто підкреслити, що вона досить вдало вписується, та, на нашу думку, є невід'ємною частиною інтересу. Заінтересованість - це прагнення особи домогтися для себе бажаного результату, що спрямована на її успішне та логічне завершення. В першу чергу, вона проявляється в недовершній, початковій стадії самого інтересу, де категорія «інтерес» виступає завершальним етапом для отримання бажаного результату.

Нерідко у науковій літературі можна зустріти думку про ототожнення категорії «інтерес» і «мета», «інтерес» та «мотив діяльності». Цікаве твердження науковців про те, що мету не можна відокремити від інтересу, вона є усвідомленим інтересом, але в подальшому зазначають, що мета є результатом усвідомлення інтересу [22]. Мета -

результат, що досягається за допомогою інтересу. Використовуючи інтерес як засіб досягнення мети, домагаючись її, особа задовольняє потреби. Інакше кажучи, інтерес є необхідною проміжною ланкою між потребою та метою. Даний випадок показує, що особі потрібен мотив, який спонукав його до діяльності, спрямованої для задоволення потреб. А сучасна психологія під мотивом розуміє усе, що становить звані внутрішні сили поведінки, які динамізуються [36]. Це все те, що відповідає на запитання: навіщо, заради чого провадиться діяльність. Отже, мотиви безпосередньо пов'язані з інтересом. Без інтересу не може бути ані свідомого мотиву, ані мети діяльності.

Як бачимо, весь шлях від виникнення потреби і до задоволення супроводжується такими категоріями як інтерес, мотив діяльності, мета. Тож, визначення інтересів через потреби є цілком виправданим тією мірою, якою останні зумовлюють їх існування. Відмінність полягає в тому, що потреба - це певна взаємодія суб'єкта із зовнішнім матеріальним середовищем, що характеризується його фізичною залежністю від умов життєдіяльності [23]. Інтерес же - це прояв соціальної залежності людини в суспільному середовищі.

У правовій науці не склалася єдина концепція інтересу й одноманітне розуміння його суті, проте, безумовно, можна стверджувати, що сформовані ключові підходи до цієї проблеми дозволяють вивчити природу інтересу на праві [34]. Як результат узагальнення існуючих підходів до визначення інтересу виділяють чотири основні точки зору на природу категорії, що вивчається: інтерес як винятково суб'єктивна категорія; інтерес як об'єктивне явище; поєднання двох рядів інтересів – об'єктивного та

суб'єктивного як принципово різних і не зведені один до одного; інтерес, як єдність об'єктивного та суб'єктивного [35].

Більшість учених дотримуються думки, що основною рисою інтересу є об'єктивність. Саме, соціальні інтереси (економічні, політичні, культурні) носять суто об'єктивний характер, оскільки формуються під впливом об'єктивних обставин (матеріальних умов життя суб'єкта та його становища у системі суспільних явищ). А соціальний інтерес визначають як об'єктивну потребу суб'єкта в економічному, політичному чи культурному плані [37].

Не менш актуальний аналіз інтересів, які існують і поза усвідомленням інтересу самим носієм, а тому дана категорія не може розглядатися винятково як суб'єктивна. На підтвердження своїх аргументів науковці наводять приклад у вигляді дитини, яка через відсутність знань і життєвого досвіду не може в повному обсязі усвідомлювати свої інтереси. Однак незалежно від цієї обставини її інтереси об'єктивно існують, саме тому закон їх визнає і охороняє. Оскільки формою прояву інтересу є суспільне ставлення, що визначається сукупністю умов, які оточують суб'єкта, тому для нього у ці умови складають обставини зовнішнього світу, і, очевидно, не можуть входити до його суб'єктивної сфери [38].

Відзначимо, що, незважаючи на чималу кількість прихильників підходу об'єктивно-суб'єктивної природи інтересу, все ж таки більшість дослідників у галузі права дотримуються позиції об'єктивного існування даної категорії. Невипадково абсолютна більшість учених-юристів, які спеціально досліджували цю категорію, дотримується об'єктивного трактування інтересу. Об'єктивний підхід дозволяє включити інтерес до правового регулювання.

Використання поняття інтересу для позначення об'єктивного явища підтверджується аналізом законодавства. А це відбувається у тих випадках, коли закон визнає інтерес об'єктом правової охорони та критерієм правомірності дій суб'єктів. Охорона інтересів суспільства, колективів (груп) та громадян не може бути поставлена в залежність від правильності та ступеня їх усвідомлення чи носія такого інтересу, в даному випадку спостерігатиметься обмеження власного інтересу.

Ведучи мову про інтерес як об'єктивну категорію, справедливо зауважити, що вони охороняються правом саме в тих межах, у яких законодавець визнав їх суспільно значущими. У науковій літературі за рівнем висловлювання у нормах права інтереси діляться на опосередковані суб'єктивними правами і не опосередковані такими правами. Опосередкований суб'єктивним правом інтерес - це інтерес, задоволення якого забезпечується шляхом виконання суб'єктом обов'язків, що належать до суб'єктивного права іншої особи як міри дозволеної поведінки. Останній надається уповноваженій особі саме для задоволення її інтересів. Незважаючи на те, що інтерес не входить до змісту суб'єктивного права, він розглядається як необхідна основа для самого існування цього права [1]. За допомогою реалізації відповідних суб'єктивних прав особа задовольняє свій соціально значущий інтерес. Отже, коли інтерес опосередкований суб'єктивним правом, захист останнього і є захист інтересу, що лежить в його основі. І оскільки право не тільки породжується інтересами, розглядає їх, але й охороняє інтереси, у цьому (широкому) значенні інтерес забезпечується за допомогою суб'єктивного права, виступає об'єктом правової охорони, а саме право, з

певною часткою умовності, - охоронюваним законом інтересом.

Водночас далеко не всі соціально значимі інтереси можуть бути опосередковані суб'єктивним правом і забезпечувати його реалізацію [32]. Інтерес може і не бути повністю або в деякій мірі закріплений у праві, однак це не позбавляє його правового змісту. Такі інтереси також підлягають захисту і визнаються як законні або охоронювані законом інтереси як самостійна правова категорія. У науковій літературі, як правило, вказується на тотожність понять «захищений законом інтерес» і «законний інтерес». Проте висловлюються і погляди, за якими належить розрізняти ці поняття.

Так, при аналізі співвідношення поняття інтерес і потреби, в науковій літературі спостерігається, що - «всі інтереси, виражені в праві, знаходяться під правовим захистом, і тому цілком правомірний розгляд їх як «охороняються законом» ... Охоронювані законом інтереси включають як законні, так і юридичні інтереси. .. Інтереси, що перебувають у сфері правового регулювання, але не забезпечені суб'єктивними правами... доцільно позначати терміном «законні інтереси», а... інтереси, реалізація яких забезпечена суб'єктивними правами... – «юридичні інтереси»» [5].

Проте дані твердження полягають у тому, що права та обов'язки і охоронювані (захищені) законом інтереси - дві самостійні форми законного інтересу; одна частина законних інтересів опосередковується в інтереси, що охороняються (захищаються) законом, а інша - у права та обов'язки.

З аналізу положень законодавства, де використовуються поняття «охоронюваний законом

інтерес» і «законний інтерес», бачимо, що законодавець не проводить розмежування між ними і розглядає як синоніми. Це дає підстави ототожнювати зазначені поняття і, відповідно, об'єднувати під назвою «законний інтерес», де всі інтереси, втілені у законодавстві та його суті.

Одним із перших використав у своїх працях термін «законний інтерес» Г. Ф. Шершеневич. Зокрема, вчений писав, що «члени одного суспільства виробили у собі звичку відстоювати всіма законними засобами свої права, повставати проти найменшого порушення їхніх законних інтересів...» [39]. Законний інтерес як правова категорія вивчали представники різних напрямів науки права. Так, Гетьманцева Н.Д. розглядає законний інтерес як юридичний дозвіл, коли законодавець залишає вибір можливих варіантів волевиявлень (в рамках закону) за володарем інтересу в силу юридико-технічної неможливості охопити на даному етапі розвитку об'єктивного права вид та міру можливої поведінки власника законного інтересу [7].

Якщо ж говорити про поняття «охоронюваний законом інтерес», варто звернутись до рішення Конституційного Суду України від 01.12.2004 у справі № 1-10/2004 [29], згідно з яким дане поняття у логічно-смісловому зв'язку з поняттям «права», треба розуміти як прагнення до користування конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом, як зумовлений загальним змістом об'єктивного і прямо не опосередкований у суб'єктивному праві простий легітимний дозвіл, що є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони з метою задоволення індивідуальних і колективних потреб, які не суперечать Конституції і законам України, суспільним інтересам, справедливості, добросовісності, розумності та іншим загальноправовим засадам.

Охоронюваний законом інтерес регулює сферу відносин, поглиблення яких законодавець вважає неможливим або недоцільним для суб'єктивного права. Розрізняючи суб'єктивне право та пов'язані з ним інтереси, Конституційний Суд України зазначає, що перший – це спеціальний дозвіл, тобто дозвіл, відображений у відомій формулі: «Дозволено все, що передбачено у законі», а другий – простий дозвіл, тобто дозвіл, до якого можна застосувати не менш відоме правило: «Дозволено все, що не заборонено законом».

Тим не менше, інтерес, навіть перебуваючи під охороною закону чи права, на відміну від суб'єктивного права, не має такої правової можливості, як останнє, оскільки не забезпечується юридичним обов'язком іншої сторони. Законний інтерес відбиває лише легітимне прагнення свого носія до того, що не заборонено законом, тобто тільки його бажання, мрію, потяг до нього, а отже - й не юридичну, а фактичну (соціальну) можливість.

Проте інтерес навіть перебуваючи під охороною закону чи права, на відміну від суб'єктивного права, не має такої правової можливості, як останній, оскільки він не забезпечується юридичним обов'язком іншої сторони. Законний інтерес лише відображає законне прагнення його носія до того, що не заборонено законом, тобто лише його бажання, мрію, потяг до нього, а отже, - не юридичну, а фактичну (соціальну) можливість.

Розглядаючи категорію інтересу з позицій загальнотеоретичних підходів, необхідно також згадати про існуючі в науковій літературі класифікації інтересів. Наприклад, дослідники надають фактори, які впливають на класифікацію інтересів, зокрема: правова природа інтересів (розподіл на правові інтереси, легітимні, що включають

юридично значущі та законні); сфера прояву (публічно-правові та приватно-правові); ступінь спільності (особисті та колективні); суб'єкт-носії інтересів (фізичні, юридичні особи, держава, громадські об'єднання); спрямованість та соціальне призначення інтересів (економічні, політичні, духовні, естетичні) тощо [32]. Пропонується безліч інших класифікацій: за сферами дії, за часом існування інтересів, за ступенем досяжності, за їх суспільною значимістю, за видами суспільних відносин [35].

Для цілей подальшого дослідження особливу увагу необхідно приділити поділу інтересів на публічно-правові та приватно-правові. Інтерес у системі публічного та приватного права, а саме при визначенні природи публічних інтересів, відзначається через громадські офіційно визнані інтереси, без задоволення яких неможливо, з одного боку, реалізувати інтереси окремих осіб, з іншого - забезпечити цілісність, стійкість та нормальний розвиток держави, суспільства в цілому [12]. Отже, публічний інтерес визнаний державою та забезпечений правом соціальної спільності, задоволення якого є умовою та гарантією її існування та розвитку. В цілому аналогічне розуміння публічних інтересів можна зустріти у вітчизняній правовій літературі, присвяченій питанням публічного права [28].

У той час, коли публічний інтерес служить меті забезпечення існування суспільства як єдиного цілого, приватний інтерес служить меті задоволення індивідуальних потреб конкретних суб'єктів. Приватні інтереси засновані на визнанні свободи окремих суб'єктів учиняти певні дії, виражати ставлення до того чи іншого предмета, процесу чи явища [33].

Важливо, що публічні та приватні інтереси, будучи по суті динамічними категоріями, характеризуються

рухливістю меж. Останній може виражатися, зокрема, у тому, що деякі явища перестають мати суспільний чи державний інтерес і зберігають суть інтересів приватного характеру. Можливо і зворотнє, коли певні приватні інтереси через їх загальну значущість визнаються правом у вигляді публічних інтересів.

Отже, узагальнюючи сказане про категорію інтересу, можна розмежувати таке. З огляду на те, що інтерес виступає об'єктом дослідження багатьох суспільних наук, у літературі спостерігається різноманіття підходів до визначення поняття інтересу. Незважаючи на значні відмінності у поглядах вчених на природу цієї категорії, в загальному значенні, об'єднавши позиції фахівців, варто розглядати інтерес через певну потребу. Не будучи тотожними, зазначені категорії тісно пов'язані, починаючи з виникнення потреби і до її задоволення, як було зазначено вище, супроводжуються інтересом, а також мотивами діяльності та метою.

Підкреслимо, що фахівцями в галузі права особлива увага приділяється питанню співвідношення об'єктивного та суб'єктивного значення категорії «інтерес». Так, більшість радянських та українських учених дотримуються думки, що переважною та визначальною ознакою інтересу як правової категорії є об'єктивний елемент [38]. Варто підтримати зазначений підхід, оскільки для цілей правового регулювання він найбільш адекватно відображає істоту даної категорії як явища, що виявляється у формі зв'язку суб'єкта з навколишніми об'єктивними умовами, що дозволяє характеризувати інтерес як соціально значиму категорію та вбудувати її, отже, у сферу правового регулювання. Звісно ж, саме ця позиція й у права як засобу об'єктивації соціально-значущих потреб, оскільки лише

об'єктивована потреба здатна у ролі основи значимого інтересу, який законодавець втілює у праві.

Тому у науці права виділяються інтереси, опосередковані суб'єктивним правом і не опосередковані суб'єктивним правом. Перші передбачають задоволення інтересу при виконанні зобов'язаною особою свого обов'язку, що кореспондує суб'єктивному праву іншої особи, та захищаються шляхом захисту самого суб'єктивного права. Не опосередковані суб'єктивним правом інтереси називаються у законодавстві й у превалюючій частині правової доктрини законними чи охоронюваними законом інтересами, визнаються самостійною правовою категорією. На відміну від суб'єктивних прав, законні інтереси засновані на нормах об'єктивного права (впливають із загальних засад та змісту законодавства), виражені в абстрактній формі, не мають чіткого переліку та не надають зацікавленій особі можливість наполягати на задоволенні своїх вимог іншою особою, від дій якої залежить реалізація його інтересу.

В умовах сьогодення процес реформування трудового законодавства чітко містить питання актуальності регулювання трудових відносин, зокрема прав та законних інтересів роботодавців та працівників, що стоять на шляху прийняття нового Трудового кодексу України. Сучасні дослідження трудового права містять важливі моменти вивчення понятійного апарату даної галузі права, а саме змістового наповнення базових понять, таких як: категорія права; свобода та інтереси у трудовому праві.

Необхідно зауважити, що питання дослідження інтересу у трудовому праві менш поширене явище, аніж категорія трудових прав суб'єктів. Категорія «інтерес у трудовому праві» не користується популярністю в сучасній правовій науці, проте є ряд науковців, які зосередили увагу

на її дослідженні, зокрема: Л.О. Золотухіна та Бурак В.Я., де розкривається правовий механізм захисту та законних інтересів працівників [13; 4]; праці О.О. Коваленко, що присвячені балансу інтересів сторін в умовах побудови новітнього Трудового кодексу України [15], [16]. Питанням інтересу в правовому регулюванні трудових відносин займалася Н.Д. Гетьманцева [8]. Одними з останніх публікацій в цьому напрямі є праці, в яких пояснюється поняття «баланс інтересів» у контексті трудового права [3], а також наукові погляди, в яких розглядаються багатоаспектність категорії «інтерес» в трудовому праві [31].

Отже спробуємо розкрити та сформувані повноцінне, по можливості вичерпне розуміння сутності інтересу та специфіки його прояву та захисту у сфері праці у зв'язку з визнанням його як самостійної правової категорії та об'єкта захисту з боку законодавця.

Розглядаючи категорію інтересу у трудовому праві, зазначимо, що специфіка її прояву в даній сфері зумовлена, насамперед, соціальною спрямованістю зазначеної галузі права, що виявляється, зокрема, у посиленому захисті працівника як більш слабкішої сторони трудових правовідносин, перевагою якого є змішаний метод регулювання. Тому, якщо у цивільно-правових відносинах панує презумпція рівності сторін, то специфіка інтересів сторін трудових правовідносин не допускає їхнього ототожнення з інтересами в інших галузях права.

Зроблені раніше висновки про існування інтересів, опосередкованих у суб'єктивному праві, що виступають певною основою суб'єктивного права, але при цьому не входять у його зміст, та інтереси, не опосередковані суб'єктивним правом, як абсолютно самостійної правової категорії, які поряд із суб'єктивними правами також є

засобом забезпечення потреб суб'єктів суспільних відносин, безумовно, поширюються і сферу дії трудового права. Тому, у трудовому праві поряд із суб'єктивними правами треба виділяти і законний інтерес, який не перебуває у суб'єктивних правах суб'єктів трудових відносин, однак має враховуватись у правозастосовній практиці при визначенні права відповідних осіб претендувати на соціально-значущі блага.

Оскільки законодавець не наводить дефініції категорії інтересу в галузі трудового права, що охороняється законом, думається, перш ніж переходити до аналізу специфіки прояву зазначеної категорії в трудовому праві, необхідно сформулювати її визначення з урахуванням загальнотеоретичних підходів.

Як було зазначено, охоронювані законом інтереси як загально-правова категорія мають соціальну значимість, виражені в абстрактній формі, виводяться шляхом тлумачення із загальних засад і сенсу законодавства (впливають із «духу» закону), немає конкретного переліку і забезпечені зустрічним обов'язком інших задовольнити вимоги заінтересованої особи. Беручи до уваги перелічені основні ознаки законного інтересу можна, на перший погляд, сформулювати таке його визначення: охоронюваний законом інтерес у сфері трудового права є відображеним у загальному вигляді на основних засадах і принципах трудового законодавства та певною мірою гарантованим державою простим юридичним дозволом, що виражається в прагненнях суб'єктів трудових правовідносин користуватися можливостями, реалізація яких залежить від дій іншої сторони трудових правовідносин.

З метою подальшого дослідження специфіки охоронюваних законом інтересів у сфері трудового права необхідно визначити суб'єктів-носіїв даного інтересу.

Основний закон нашої держави, підкреслюючи пріоритет прав і свобод людини, зробив акцент на соціальному напрямі розвитку всіх сфер суспільного життя. Із цією тезою варто погодитись, адже, відповідно до ст. 3 Конституції України [19], - «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їхні гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави».

Пояснюється це тим, що право як регулятор суспільних відносин не тільки відображає волю народу, який відповідно до ст. 5 Конституції України, є «носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні» [19], але й має спрямовуватись на справдження, охорону та захист цих прав і свобод. Саме цей шлях дозволить розбудувати в Україні ту демократичну державу, якою вона визначена у ст. 1 Конституції України, та побудувати громадянське суспільство.

Аналіз наукових досліджень дозволяє стверджувати, що передумовою формування громадянського суспільства, основою зародження демократії, базисом у співвідношенні влади і свободи є баланс інтересів. Аналізуючи баланс інтересів у праві, пропонується таке визначення цього поняття: «Баланс інтересів - це такий охоронюваний правовий зв'язок, коли інтересу однієї сторони кореспондує (відповідає або протистоїть) інтерес другої сторони, а урівноважують їх передбачені в законі особливі погоджувально-примирні способи захисту. Правовий зміст поняття – баланс інтересів, зашифрований у генетичному

кодi трудового права, сакральна сутнiсть якого полягає в його соцiальнiй спрямованостi, основоположною, вiдправною точкою якої є прiоритет прав та законних iнтересiв працiвника» [3].

Як бачимо, ст. 1 Кодексу законiв про працю України [17] (далi - КЗпП України) мiстить головне завдання кодексу, де вiдбувається регулювання трудових вiдносин всiх працiвникiв, сприяючи зростанню продуктивностi працi, полiпшенню якостi роботи, пiдвищенню ефективностi суспiльного виробництва i пiднесенню на цiй основi матерiального та культурного рiвня життя трудящих, змiцненню трудової дисциплiни i поступовому перетворенню працi на благо суспiльства в першу життєву потребу кожної працездатної людини. Тому, як вже зазначалося ранiше, iнтерес залежить вiд умов буття людини, вiдображає необхiднiсть для його життя предметiв «оточуючого свiту». Отже, «iнтерес» слiд розглядати через необхiднiсть та потребу.

Найперше, щоб глибше зрозумiти значення iнтересу у трудовiй сферi слiд згадати, що основною ознакою працi є необхiднiсть, ... заданiсть бiологiєю самої людини їсти, пити, одягатися, мати житло тощо. Для того, щоб особа мала можливiсть задовольнити власнi потреби (першочерговi та необхiднi їй для подальшого життя) їй потрiбно працювати, а це вже є її природним правом. Вiдповiдно, з цього, впливає мета працi, що створює можливостi, в яких вiдбувається: пiдвищення добробуту; полiпшення побуту; умови працi. Проте праця, розглядаючи її в контекстi способу життєдiяльностi, не мiстить обмеження функцiй створення людиною предметного свiту задля забезпечення необхiдних умов iснування, вона є також процесом творення людини як особистостi, як соцiальної

істоти, а не лише як біологічного організму. В даному випадку важливим є процес формування людини, який завдячує саме праці, яка може здійснюватися на основі зв'язків соціального характеру. При цьому однією з необхідних умов професійної (трудової) діяльності людини є мотив, оскільки процес дії так чи інакше підпорядкований свідомій меті. Зовнішні суб'єктивні та об'єктивні чинники впливають на психіку людини та різною мірою формують її поведінку. Інтерес, у свою чергу, опосередковується потребами, мотивами, цілями, засобами реалізації, навичками та вміннями. Тому праця була і залишається головною умовою існування людини і суспільства, характерною ознакою соціальності та засобом самоствердження.

Другим фактором є держава як суверенне політичне і територіальне об'єднання громадян, створена для забезпечення соціальних, групових інтересів членів суспільства. За своїм соціальним характером вона має забезпечити максимальний компроміс інтересів у соціально неоднорідному суспільстві. Інструментом цього компромісу є право. Закріпивши право на працю в Конституцію України, держава не обмежує його форму у суспільній праці.

Отже, крім праці за трудовим договором, існують й інші форми, наприклад підприємництво, але саме у трудових відносинах більшість громадян реалізує свою працездатність, уклавши трудові договори з роботодавцями. І тут варто погодитись з твердженням науковців, що «держава і право створені суспільством для того, щоб забезпечити природні права кожному члену суспільства» [2, с. 68]. Разом із тим, як наголошує О.І. Процевський, - «свою регулятивну функцію право здійснює шляхом встановлення правил поведінки, через передбачення їх суб'єктивних прав і обов'язків, які й визначають зміст правовідносин»

[26, с. 65]. Отже, одним з інтересів держави у трудовій сфері є потреба у створенні правових умов та можливостей для досягнення компромісу інтересів працівника та роботодавця з метою виконання свого призначення у суспільстві.

При цьому, беручи до уваги соціальну природу трудової діяльності, вона є ключовим елементом соціальної активності, а підвищення ефективності праці та якості життя з її допомогою є інтересом суспільства у сфері праці. Проте «зміст соціального життя в суспільстві кардинально змінив уявлення про стабільність трудових відносин і, як наслідок, на «ринку праці» одночасно опинилися мільйони колишніх працівників усіх сфер народного господарства» [25, с.39].

Саме падіння моральних цінностей в нашій державі призвело до того, що ми забули, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [19]. Якщо так, то реалізація природного права на працю має забезпечити гідне життя людині. Більше того, розвиток будь-якої країни неможливий без трудової активності. Зайнятість населення та можливість реалізації права на працю кожного громадянина є головною потребою суспільства. Але якщо ми говоримо про колективні інтереси у трудових відносинах, то в першу чергу треба звернути увагу на інтереси трудового колективу. У сучасних умовах соціальне партнерство стає важливим, і саме робоча сила тут має бути активною. Зайнятість населення та можливість реалізації права на працю кожного громадянина і є головною потребою суспільства. Але якщо говорити про колективні інтереси у трудових правовідносинах, то, перш за все, треба вести мову про

інтереси трудового колективу. «Саме в участі трудового колективу у розподілі чистого прибутку підприємства закладені підвалини розумного балансу інтересів роботодавців і працівників» [27, с. 62]. Варто погодитись із цією думкою, оскільки колективні інтереси у трудовій сфері умовно можна поділити на інтереси суспільства та трудового колективу. Останні ж мають бути спрямовані на захист прав та інтересів кожного працівника.

Згідно з вищесказаним доцільно подати класифікацію трудових інтересів, зокрема: індивідуальні (особисті), колективні, суспільні.

До індивідуальних (особистих) інтересів сфери трудового права належать інтереси працівника та роботодавця. В інтересі роботодавця виступають такі ключові моменти: належне виконання працівником його трудової функції відповідно до умов укладеного трудового договору; дотримання працівником правил внутрішнього трудового розпорядку, встановленого у даного роботодавця режиму робочого часу, положень локальних актів тощо. Проте у переважній більшості він зосереджений на отриманні максимального прибутку від функціонування його підприємства, установи чи організації, що може бути досягнуто шляхом трудової активності працівників. Але водночас треба мати на увазі, що ця активність, а відповідно й економічні якості людини, пов'язані з інтелектуальною складовою та сформованою системою моральних і духовних цінностей. І тут важливо, що праця, як об'єкт трудових правовідносин, невід'ємно пов'язана з особою працівника, який її виконує.

Таким чином, метою роботодавця в даному випадку є використання всіх позитивних якостей працівника на благо його інтересу. Саме на одержанні зиску від трудової

діяльності особи роботодавці спрямовують свої зусилля на укладення трудових договорів з громадянами. Та щоб максимально розкрити всі свої можливості та здібності в праці (виробництва), працівник повинен бути зацікавлений у виконанні конкретної роботи. Це призводить до певного інтересу працівника в працевлаштуванні його за трудовим договором. Тому зауважимо, що одним із головних мотивів трудової діяльності людини є «можливість заробляти собі на життя працею».

Отже, влаштовуючись на роботу, пропонуючи свою роботу роботодавцеві, людина досягає певної мети – отримує заробітну плату за виконану роботу. Саме працездатність людини дає їй можливість отримувати плату за використання своїх навичок в інтересах роботодавця та суспільства в цілому. Проте не тільки матеріальна потреба в праці цікавить людину. Так, особистий інтерес працівника може полягати у встановленні тієї чи іншої додаткової умови трудового договору (наприклад, про види й умови додаткового страхування працівника; про поліпшення соціально-побутових умов працівника та членів його сім'ї; про уточнення стосовно умов роботи даного працівника прав та обов'язків працівника та роботодавця, встановлених трудовим законодавством та іншими нормативними правовими актами, що містять норми трудового права тощо). Тому не варто стверджувати, що лише головною потребою працівника є отримання заробітної плати для забезпечення своєї життєдіяльності, забуваючи про духовний розвиток й збагачення особи. Підкреслимо, що праця людини опосередковує, регулює та контролює не лише обмін речовин з природою, а й обмін матеріальними та духовними благами між людьми. Професійну діяльність не можна трактувати лише як діяльність зі створення

предметів, здатних задовольнити потреби людини, як спосіб заробітку, як господарську діяльність загалом. Поряд із роллю праці як об'єктивного процесу, що має зовнішні наслідки, однаково важливі духовні та соціальні цінності.

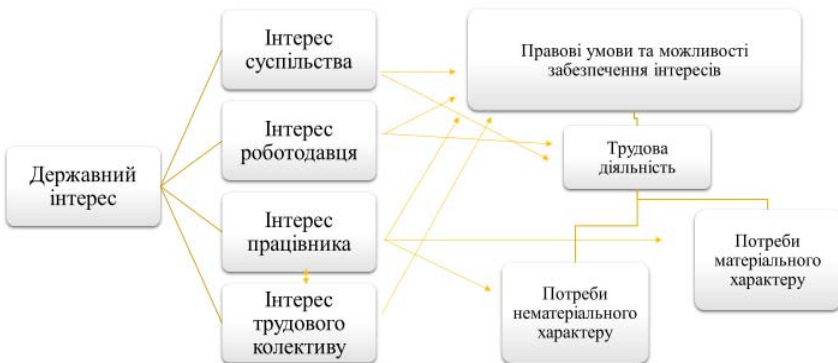
Природним змістом трудової діяльності працівника є сукупність свідомих чуттєво-предметних заходів, спрямованих на практичне застосування його умінь, самоствердження та розвиток за укладеним трудовим договором. Наприклад, очевидно, що працівник проводить значну кількість часу на роботі, тому обладнання робочого місця повинно відповідати не тільки виробничим функціям, а й соціальним і фізіологічним потребам працівника, зокрема мати естетичний вигляд, наявність денного світла, дотримання санітарних вимог щодо розміщення кількості устаткування та кількості працівників. Або підвищення кваліфікації працівників може підвищити не тільки рівень професійної обізнаності, але й компетентність працівника, щоб залучити його до виконання завдання у тій сфері, в якій він демонструє високий рівень професіоналізму та майстерності. А це дає працівнику відчуття самореалізації. Проте працівники по-різному виконують одну і ту ж роботу, що демонструє різні можливості свідомості впливати на поведінку останніх. А потреби працівників різняться між собою залежно від інтересів, здібностей, темпераменту та характеру особистості, а тому трудові договори працівників, на підставі яких виникають трудові правовідносини, повинні бути індивідуалізовані.

Колективні інтереси у сфері праці виражають об'єднання працівників та роботодавців. Як приклад колективного інтересу можна назвати інтерес у забезпеченні безпечних умов праці у конкретного роботодавця, встановленні соціальних пільг і гарантій тощо.

Суспільні інтереси в галузі трудових відносин носять загальнозначущий характер і складаються, зокрема, у встановленні гарантій свободи праці, гарантій щодо виплат мінімального розміру оплати праці, захисту від безробіття, недопущення дискримінації у сфері праці тощо. Тим не менше, науковці стверджують, що «вживання терміна «суспільні інтереси» доцільно використовувати саме у збірному сенсі для підкреслення їх соціальної природи та соціальної детермінованості. У цьому сенсі й особисті (індивідуальні) інтереси теж вважатимуться різновидом суспільних» [30].

З вищевикладеного випливає, що держава, суспільство, трудовий колектив та роботодавець можуть досягти своїх інтересів у трудовій сфері, задовольнивши потреби працівника, а інтерес працівника може задовольнити досягнення певної його мети у роботі, яка полягає у поєднанні матеріальних і нематеріальних потреб.

Рис 1.

Рис. 1. Модель забезпечення балансу інтересів в трудовій діяльності

Так, виникає запитання: чи надає чинне трудове законодавство можливість забезпечити інтерес кожного окремого працівника? Вважаємо, що так. Як стверджують дослідники, «працівники, трудові колективи та роботодавці у колективних договорах чи угодах на партнерських засадах можуть закріпити будь-які взаємні зобов'язання у трудовій сфері, але лише ті, які не погіршують правового становища працівника у трудових правовідносинах [20]. На рівні індивідуального регулювання трудових правовідносин право надає можливість працівнику та роботодавцю індивідуалізувати свої трудові правовідносини шляхом укладання письмового трудового договору, де поряд із необхідними умовами можуть бути відображені усі домовленості, вироблені сторонами». Проте все дуже просто. У даному випадку виникає запитання: «які стимули можуть бути внесені до змісту цих трудових договорів для збільшення зайнятості працівника?» Відповідь на нього можна сформулювати так: якщо працівнику, крім матеріальних і фізіологічних потреб, потрібні самоствердження, соціальний і духовний розвиток, то стимули в його роботі можна поділити на матеріальні та нематеріальні.

Із вищесказаного, впливають нюанси такого характеру: потреби людини нескінченні; їх неможливо повністю задовольнити. Саме так воно і працює, оскільки держава у формі закону визначає необхідний вид та обсяг прав і обов'язків працівника та роботодавця у трудових правовідносинах, тоді як державні гарантії прав визначаються як мінімальні. Даний випадок підштовхує до наступного запитання: «як з'ясувати максимальний ступінь взаємних вимог сторін трудових правовідносин»? Такою мірою може бути «законний інтерес» учасника трудових відносин. Виходячи з того, що інтерес - це суб'єктивне відношення

особи до її потреб (необхідних і бажаних), закон - це нормативний акт з найвищою юридичною силою, який установлює правові основи регулювання суспільно значущих відносин у державі, а відносин між люди регулюються законом лише в тому випадку, якщо між ними існує конкретні правовідносини. Тому «законний інтерес» буде нести такі характерні риси: той, що виникає у правовідносинах; той, що базується на підставі прав та обов'язків, визначених законом; той, що забезпечує найважливіші, необхідні потреби; той, що має перевагу над іншими інтересами [20]. Саме він проявляється у готовності сторін задовольнити свої найважливіші та необхідні потреби, виходячи з прав та обов'язків, визначених законом.

Законні інтереси сторін трудових правовідносин мають свою особливість - права та обов'язки сторін цих відносин визначаються не лише у законах та нормативно-правових актах, а й локальних нормативних актах та індивідуальних трудових договорах. Дії роботодавця проявляються у праві покращити правове становище працюючого, прирівнюючи із законодавством шляхом надання йому за власний рахунок додаткових прав чи пільг. Саме тому, останнє, на нашу думку, впливає із змісту ст. 9-1 Кодексу законів про працю України [17]. Тим не менш, національне законодавство не обмежує такі права та пільги, тому учасники трудових правовідносин вільні у виборі обсягу та форми цих додаткових прав чи пільг. Звідси впливає, що законним інтересом у трудових відносинах є готовність учасника задовольнити свої потреби на основі прав та обов'язків, визначених законодавством і трудовим договором. Тому і відповідні інтереси у трудових правовідносинах - це прагнення учасника цих відносин задовольнити свої потреби на основі прав і обов'язків, визначених у законодавстві та трудових договорах.

Отже, можна зробити такі висновки:

Інтерес виступає об'єктом дослідження багатьох суспільних наук, відповідно, у літературі спостерігається різноманіття підходів до його визначення. Незважаючи на відмінності дослідників і науковців у поглядах на природу цієї категорії, інтерес варто розглядати через певну потребу. Зазначені категорії тісно взаємообумовлені, починаючи з виникнення потреби і до її задоволення, що супроводжуються інтересом, мотивами діяльності та метою.

Незважаючи на чималу кількість прихильників підходу об'єктивно-суб'єктивної природи інтересу, все ж таки більшість дослідників у галузі права дотримуються позиції об'єктивного існування даної категорії. Переважною та визначальною ознакою інтересу як правової категорії є його об'єктивний елемент. Саме такий підхід до розуміння інтересу дозволяє включити його у предмет правового регулювання, що найширше відображає існування даної категорії як явища, що проявляється у формі зв'язку суб'єкта з навколишнім об'єктивним середовищем.

Визначено, що правова наука виділяє інтереси, опосередковані суб'єктивним правом і не опосередковані суб'єктивним правом (законні інтереси). Перші передбачають задоволення інтересу при виконанні зобов'язаною особою свого обов'язку, що кореспондує суб'єктивному праву іншої особи, та захищаються шляхом захисту самого суб'єктивного права. Не опосередковані суб'єктивним правом інтереси іменуються у законодавстві та в превалюючій частині правової доктрини законними чи охоронюваними законом інтересами. Законні інтереси засновані на нормах об'єктивного права (впливають із загальних засад), виражені в абстрактній формі, не мають чіткого переліку та не надають зацікавленій особі

можливість наполягати на задоволенні своїх вимог іншою особою, від дій якої залежить реалізація її інтересу.

При дослідженні поняття інтересу в трудовому праві можна виділили такі його ознаки: 1) інтерес формується в будь-якого учасника трудових правовідносин на підставі потреб; 2) інтерес прямо не опосередкований у суб'єктивному праві, але зумовлений загальним змістом об'єктивного права; 3) є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони з метою задоволення індивідуальних і колективних потреб.

Інтерес у сфері трудового права відображений у основних засадах і принципах трудового законодавства та певною мірою гарантований державою простим юридичним дозволом, що виражається у прагненнях суб'єктів трудових правовідносин користуватися можливостями, реалізація яких залежить від дій іншої сторони трудових правовідносин.

У сфері праці основними суб'єктами-носіями інтересу є працівники, роботодавці та держава. З огляду на часткову диференціацію таких інтересів вирішальну роль у зведенні їх до спільного знаменника відіграє соціальний діалог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Sonin O. Interest as an object of protected by labor laws. Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. Series : Juridical sciences. 2011. Vol. 24 (63). № 1. 2011. P. 98- 104.
2. Андріїв В. Природний характер трудових прав працівників. *Право України*. 2007. № 4. С. 67-71.

3. Андрушко А. В. Баланс інтересів у трудовому праві. Актуальні проблеми юридичної науки. *Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права.* 2013. т. Ч. 3. С. 142-143.
4. Бурак В. Я. Правовий механізм захисту трудових прав та законних інтересів працівників: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Львів, 2021. С. 500.
5. Венедіктова І. Методологічні підходи до співвідношення понять інтерес і потреба при визначенні юридичної категорії охоронюваний законом інтерес. *Вісник Академії правових наук України.* 2011. № 3. С. 129-137.
6. Гамбаров Ю. С. Загальний інтерес в цивільному праві. *Юрид. вісник.* 1879. С. 861-891.
7. Гетьманцева Н. Д. Законний інтерес в трудовому праві. *Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми.* Х.: Право. 2012. С. 126-130
8. Гетьманцева Н. Д. Інтерес в правовому регулюванні трудових відносин. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 618: Правознавство.* Чернівці : Рута. 2012. С. 66-70.
9. Мартинюк І., Соболева Н. Соціальні інтереси: перспективи соціологічного дослідження. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28818/05-Martyniuk.pdf?sequence=1> (дата звернення 16.05.2022)
10. Івашев Є. В. Людські потреби, інтереси, цінності як підґрунтя аксіології права. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ.* 2012 №1 Вип. 3. С. 57-64.

11. Рудницький С. Інтереси в категоріальному ряду «потреби» - «інтереси» - «цінності» - «ідеологія». *Політична культура. Політичний менеджмент* №3. 2012. С. 151-161.
12. Жигалкін І. П. Приватні та публічні інтереси в трудовому праві. *Публічне право*. Київ, 2015. № 3. С. 291-297
13. Золотухіна Л. О. Договірні форми реалізації соціально-економічних прав та інтересів працівників в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 20 с.
14. В.Ф. Нестерович. Категорія інтерес у правотворчості: загально-теоретичний аспект. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2006. № 34. Т.1. С. 73-78.
5. Коваленко О.О. Баланс інтересів як концептуальна засада побудови нового Трудового кодексу України. *Трудове право України: сучасний стан та перспективи : матеріали науково-практичної конференції, Сімферополь, 22-24 травня 2008 р. / за ред. В.С. Венедиктова*. Сімферополь, 2008. С. 52–54.
16. Коваленко О.О. Окремі питання співвідношення інтересів сторін при розірванні трудового договору з ініціативи працівника. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. Серія: «Право». Харків, 2008. № 817. Вип. 1 (3). С. 103-107;
17. Кодекс законів про працю України від 17.06.2022 № 322-08. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 17.05.2022).
18. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Х.: Право, 2008. 240 с.

19. Конституція України від 01.01.2020 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.05.2022).
20. Костюченко О.Є. Природне право та законні інтереси у трудових правовідносинах. *Форум права*. 2008. № 2. С. 261-265
21. Лавченко Д.В. Законні інтереси та суб'єктивні права в системі правових засобів. *Науковий вісник гуманітарного університету*. Сер. Юриспруденція. 2013. № 5. С. 45-49.
22. Колот А. М. Сутність категорій «мотиви», «інтереси», «стимули», «стимулювання». Мотивація персоналу: Підруч. К., 2002.
23. Нестерович В. Ф. Категорія «інтерес» у правотворчості: загальнотеоретичні аспекти. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2006. №1(34). С. 73-78.
24. Панкова Л. І., Мильніченко С. М., Узбек Д. А. Національні економічні інтереси України в умовах формування інноваційної економіки. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки*. Вип. 63. 2021. С. 5-13.
25. Процевський О. І. Шляхи забезпечення балансу інтересів сторін трудового договору. *Зб. наук. праць Харк. нац. пед. ун-ту*. 2006. Вип.7. С. 39-42.
26. Процевський О. Окремі питання захисту прав на заробітну плату в судовому порядку. *Право України*. 2008. № 2. С. 64-69.
27. Процевський О.І. Проект Трудового кодексу України та європейські стандарти оплати праці. *Зб. наук. праць Харк. нац. пед. ун-ту*. 2006. Вип.6. С. 58-64.

28. Раїмов Р.І., Пасічник А.В. Особливості публічного інтересу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №2. С. 150-153.
29. Рішення Конституційного Суду України від 01.12.2004 у справі № 1-10/2004. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-04#Text> (дата звернення: 17.05.2022).
30. Савельєва М. О. Колективний інтерес як основа розмежування індивідуальних і колективних трудових правовідносин. *Форум права*. 2010. № 2. С. 440-444.
31. Савельєва М. О. Багатоаспектність категорії «інтерес» у трудовому праві. *Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід*. Луганськ: Східно-укр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2012. Кн. 3:5-6 квіт. 2012 р. С.136-141
32. Савельєва М. О. Види інтересів та форми їх реалізації у трудовому праві. *Проблеми правового забезпечення інтересів суб'єктів трудового права в умовах реформування трудового законодавства*. Хмельницький: Хмельниц. ун-т управ. та права. 2011. С.102-105.
33. Савченко С. В. Правовий інтерес у юридичній науці: основні етапи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / голов. ред. Ю.М. Бисага*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2012. Вип. 20. Ч. 1. Т. 1. С. 88-91.
34. Самбор М. А. Категорія інтересу в юридичній науці. *Комплексна безпека підприємницької діяльності : економіко-правові засади, інформаційно-технічні заходи, стратегія формування та перспективи розвитку : зб. матеріалів III міжсвузівської наук.-практ. конф., (Чернігів, 22 берез. 2007 р.)*. Чернігів. 2007. С. 69-72.

35. Самбор М. Щодо класифікації інтересу в праві. *Право України*. 2007. № 7. С. 21-26.
36. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2012. С. 296.
37. Сіренко В. Ф. Інтереси і влада: [Монографія]. К. : Оріяни. 2006. 536 с.
38. Чепис О.І. Об'єктивне та суб'єктивне в категорії «інтерес». *Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Випуск 66 / [редколегія: С.В.Ківалов (гол.ред.) та ін.], відпов. за вип., В.М. Дрьомін*. Одеса : Юр.літ. 2012. С.55-65
39. Чепис О. І. Законний інтерес як категорія цивільного права. *Форум права*. 2009. № 1. С. 551-559
40. Юридична енциклопедія: в 6-ти т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: Укр. енцикл. 1998. Т.2: Д-Й. С. 744.

Наукове видання

**Актуальні питання приватного
та публічного права**

Монографія

Відповідальна за випуск ***Гетьманцева Н.Д.***

Комп'ютерна верстка: Осадчук Т.В.

Літературний редактор Лукул О.В.

Технічний редактор Чораєва Г.К.

Дизайн обкладинки Цвіра А.В.

Контакти:

Кафедра приватного права

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Адреса: 58000, м. Чернівці, вул. Університетська, 19

Тел. +38 (0372) 58-47-58

Електронна адреса: privatelawdep@chnu.edu.ua

Підписано до друку 11.11.2022. Формат 60x84/16.

Умов.-друк. арк. 21,7. Обл.-вид. арк. 23,3. Зам. 1010.

Видавництво Чернівецького національного університету.

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.200

АВТОРИ МОНОГРАФІЇ

1.1. Ніна Гетьманцева, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-6143-1627

1.2. Іншин Микола, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення, директор Центру проблем імплементації європейського соціального права, академік Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України
ORCID: 0000-0003-2805-2278

1.3. Альона Бурка, докторка філософії, доцентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0001-8038-2958

1.3. Микола Боднарук, доктор юридичних наук, професор кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0001-7386-465X

1.4. Людмила Вакарюк, докторка юридичних наук, доцентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0003-0263-7665

1.5. Олег Орловський, кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0001-6107-3471

1.6. Тетяна Осадчук, магістр юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0003-1479-0632

2.1. Вікторія Анагійчук, кандидатка юридичних наук, асистентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-8036-4351

2.2. Сергій Вавженчук, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0002-6968-6720

2.3. Сергій Галкевич, кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0003-2039-0942

2.4. Максим Гетманцев, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України
ORCID: 0000-0002-0102-0498

2.5. Марія Гудима-Підвербецька, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0003-2024-5171

2.6. Оксана Кіріяк, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0001-8850-805X

2.7. Володимир Никифорак, кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-1897-495X

2.8. Наталія Процьків, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-2182-4936

ISBN 978-966-423-738-0

